

Kitap Tanıtımı: The Distaff Gospels

Gülnür Özer*

The Distaff Gospels: A First Modern English Edition of Les Évangiles des Quenouilles. (Çev. ve Düz.) Madeleine Jeay ve Kathleen Garay, Peterborough 2006, Broadview yay., 352 sayfa. ISBN: 9781770481169

Distaff Gospels (Les Évangiles des Quenouilles), 250'den fazla popüler inançtan oluşan bir XV. yüzyıl koleksiyonudur. Geç Ortaçağ kadın bilgeliğinin bir tür ansiklopedisi olarak görülmektedir. Eserde yer alan inançlar, kadınların inanç ve deneyimleri esasına dayalı olarak bir sohbet çerçevesinde anlatılmaktadır.

Eser, iki eski Fransızca versiyonları olan Paris(64-196) ve Chantilly(196-261) el yazmalarının bir sayfa orijinali bir sayfa çevirisine ek olarak yapısal ya da tematik yönleri olan birçok çağdaş metinden tercüme alıntılara da yer vermektedir. Bunlar;

- Kitaptaki hikâyeleri anlatan kadınların isimlerinin modern İngilizcedeki halleri(261-265),
- Giovanni Boccaccio'dan Decameron(265-277),
- Guillaume de Lorris ve Jean de Meung'dan The Romance of the Rose(277-281),
- Fifteen Joys of Marriage adlı anonim bir 15.yüzyıl eseri (281-287),
- François Villon'dan Testament (287-291),
- Christine de Pizan'dan Ballad 26 ve the Book of the Three Virtues (291-295),
- Bartholomaeus Anglicus'dan On the Properties of Things (295-305) eserleridir.

Eserde yer alan bilgileri sağlayan kadınlar, bu bilgilerin eski büyücü kral Zoraaster'in karısı Hermofrodita'dan geldiğini iddia ediyorlardı. Eserin orijinal halinin yazarı tam olarak bilinmemektedir. Ancak Chantilly el yazması için üç isim yer almaktadır. Üstat Fouquart de Cambay, Usta Anthoine du Val ve Cahan olarak adlandırılan Jehan d'Arras, bununla birlikte Paris metninin anlatıcısı anonim kalmaktadır.

Paris el yazması XV. yüzyılda basılmıştır ve XVI ve XVII. yüzyıllarda İngilizce, Hollandaca ve Almanca'ya çevrilmiştir. Muhtemelen XV. yüzyılın ortalarında olduğu düşünülürse Paris el yazmasının büyük olasılıkla 1480'li yılların sonlarında hazırlandığı düşünülmektedir.

XV. yüzyıldan kalma bu eser, çevirenleri ve düzenleyenleri olan Madeline Jeay ve Kathleen Garay tarafından Folklorik yapısı, anlatıcı türü ve diğer eserlerle benzerliği gibi açılardan ele alınmıştır. Çünkü anonim olması, halk inanışlarından oluşması ve gerçekliğini ispatlayacak delillerin elde bulunmaması nedeniyle ele alınması zor bir eserdir. Dönemin daha kolay kavranmasını sağlayan bu ön bilgilendirmeler ve ekler batıl inançların halk üzerindeki etkisini anlamamız için büyük bir katkı sağlamaktadır.

Distaff Gospels temelde kaba kocaların nasıl kontrol edileceği, doğacak çocukların cinsiyetinin nasıl tahmin edileceği, yaygın hastalıkların nasıl iyileştirileceği ve kötü ruhlarla nasıl başa çıkılacağı gibi Orta Çağ köylü kadınlarının özel yaşamlarına ait konularda önemli tavsiyeler bulundurmaktadır.

Kadın toplantılarında dilden dile aktarılan bu bilgilerin, bir zamanlar kadına benzeyen, kadınların sırlarını keşfeden ve onlardan öğrendiği jinekolojik bilgiyi açığa çıkaran biseksüel Hermaphroditus'a dayandığı da eserde belirtilmektedir. Eserde yer alan hikâyeler, deneyimlerini paylaşmak için haftanın altı günü toplanan kadınlara aittir. Hikâyeler, her gün bir anlatıcı ve onun ustalık alanıyla ilgili bilgilerin anlatılmasıyla geçmektedir. Daha çok bir soru-cevap'a dayalı diyolog dizi olarak da görülebilir.

---

* Doktora Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ortaçağ Tarihi Bilim dalı, gulnursen17@hotmail.com

Eserde, pazar günü hariç, her güne ait bir hikâye bulunmaktadır. Bu hikayeler şöyledir: Pazartesi günü ebe ve eski bir fahişe olan Ysengrine du Glay'ın hikâyesi vardır. Glay, birkaç kez dul kalmış ve sonradan genç bir erkek ile evlenmiştir. Bu nedenle eşleri ile yaşadığı sorunlar hakkında öğütler vermektedir. Aynı zamanda genç kadınların evlilikle uğraşması, hamile kadınların yavruları için kaygıları ve çocukların bakımı hakkında da bilgiler vermektedir. Salı günü Kuzey Afrika'da bir kehanet uzmanı ve bir rahibin cariyesi olan Transeline du Croq, iyi ve kötü huylar, aşk büyüler, tılsımlar ve şeytan çıkarmaları gibi konular hakkında bilgiler vermektedir. Çarşamba günü eski bir fahişe olan Abonde du Four, yıldızlara ve elementlere göre hareket etmeyi, hayvanların davranışlarına dayanarak gelişecek olayları sezinleme ve çiftlik hayvanlarının refahını sağlamak için uygulanan büyüler hakkında bilgi verir. Perşembe günü Waldensian bağlantılarından gurur duyan Sebile des Mares, hamile bir kadının çocuklar ve hayvanlar hakkındaki bilgilerini aktarmanın yanı sıra büyüleri yemek tarifleri gibi konularda da bilgi vermektedir. Cuma günü Gomberde la Faee, sancısız bir doğumun nasıl gerçekleşeceği hakkında bilgiler vermektedir. Zaten kendisi bir ebedir; ancak aynı zamanda sapkın olduğundan da şüphelenilen biridir. Cumartesi günleri ise anlatıcı olan Berthe de Corne ise bir doktorun kızı olup kendi uzmanlığıyla da ilişkili olarak tedavisi zor hastalıklar hakkında şifalı bilgiler vermektedir.

Eserin içeriğinin altı geceye dağıtılması canlı bir doğaçlama izlenimi yaratıyor olsa da edebî yapısı çeşitli yazarların anlattığı kısa öyküler için Chaucer ve Boccaccio gibi yazarların benimsediği kuralları kesinlikle izlemektedir.

Distaff Gospels'deki inançların çoğu, kadınların uğraşlarını ve faaliyetlerini ilgilendirdiğinden çoğunlukla evin kendisi ve çiftlik avlusu etrafında dönen olaylardır. Erkeğin işi ise dışarıdır. Bu nedenle anlatılar da mekân ev dışında topluluk yaşamının gerçekleştiği iki ana yeri belirliyordu. Yani erkeklerin ev dışında bulunduğu taverna ve kilise.

Eserde yer alan ekler ise anlatılan bu hikâyelerdeki olaylarla bağlantılı olan çalışmaların kısa çevirilerinden oluşmaktadır. Boccaccio, muhtemelen en iyi bilinen çalışması olan Decameron'u 1351'de yazmıştı. Kara Ölüm'ün Floransa kenti üzerindeki etkisini grafiksel olarak açıklayan bu pasaj, Distaff Gospels adlı eserdeki gibi çeşitli anlatı unsurlarını içermektedir. Her iki metin de anlatı için belirli bir coğrafi bölge oluşturmakta ve her durumda “masalların” bir kısmı veya tamamı kadınlar tarafından anlatılmaktadır. Fifteen Joys of Marriage adlı eser ise şiddetli bir şekilde anti-feminist bir çalışma olsa da Distaff Gospels gibi erkeklere daha az aydınlık sunmaktadır; çünkü onlar, kendi kötü şanslarını yine kendileri yaratmaktadırlar. Orta Çağ'ın bilinen ilk ünlü kadın yazarı Christine de Pizan'nın eseri ise sevgi ve evliliğin olumlu bir görünümünü yansıtırken ayrıca evliliklerde yaşlı kadınların rolünü de vurgulamaktadır. Yaşlı kadınların neredeyse her zaman olumsuz bir ışık altında sunulduğu bu eser, Distaff Gospels'te tasvir edilen tutumlarla keskin bir tezatlık oluşturmaktadır. Bartholomaeus'un eserindeki alıntı ise Orta Çağ dönemi için doğa bilimleri hakkında temel bir referans kitabı olması nedeniyle burada yer almaktadır.

Sonuç olarak eser, Orta Çağ'ın sonunda köylülerin günlük hayatlarını, özellikle de metnin ortaya çıktığı bölge olan Flanders ve Picardy'deki günlük hayatı anlatan yaklaşık 250 popüler inanıştan oluşan olağanüstü bir koleksiyondur. Ve bu eserde günlük hayatın ana karakteri olan kadınların öncelikli görevlerinden yani hane halkının refahından sorumlu tutulmalarından dolayı onların endişeleri ile ilgili her türlü soruya bir cevap bulunmaktadır. Distaff Gospels adlı bu ilginç ve farklı bakış açıları içeren eser sayesinde bugün bile devam eden birçok batıl inancın temellerinin nelere dayandığını görebilmekteyiz.